

Fællesgraven eller »De ukendtes grav«

Inspektør, cand. hort. A. Hilsøe

På de fleste større kirkegårde såvel i Storkøbenhavn som i provinsen findes nu fællesgrave for askenedsættelser, og enkelte steder, bl. a. på Vestre kirkegård i København, i Sønderborg og i Århus findes også fællesgrave for kistebegravelser. I det følgende tænkes dog kun på urnefællesgraven.

Den officielle betegnelse er *fællesgrav*; men publikum siger oftest det mere romantiske „De ukendtes grav“, skønt de nedsatte her ikke er mere ukendte end dem, der ligger i et almindeligt gravsted uden monument eller navneplade. Ofte er det endda meget kendte personer, der ønsker at hvile i fællesgraven. Iøvrigt er klientellet et almindeligt gennemsnit af hele den danske befolkning fra de mindst bemidlede (som man må formode handler af økonomiske grunde, da det er den billigste måde at få asken i jorden på), over middelstanden og til de mest velhavende, hos hvem baggrunden til at vælge denne form for placering vel er beskedenhed. Inden for alle kategorier findes selvfølgelig også mange enlige, for hvem denne afslutning er det mest praktiske. Det praktiske er sikkert også årsagen til, at mange nyfødte, der kun bliver een eller få dage gamle, ligeledes nedsættes her fremfor i en barnegrav, som skal fæstes for og helst passes i ti år.

Selvfølgelig ved kirkegården, hvor de forskellige asker er nedsatte, men dette røbes aldrig til de efterladte, hvoraf dog mange i tankerne udvælger sig en bestemt plads på græsplænen og hver gang lægger deres blomster nøjagtigt der.

Fællesgraven deles ved hjælp af pløkke, usynlige for publikum, op i rækker på f. ex. 0,5 m's bredde, og på kirkegårdens kort over samme er rækkerne delt i felter på 0,5×1 m med fortløbende numre, og i protokollen indføres hvilke asker der ligger i hvert nummer, og naturligvis hvornår de er nedsatte. Fredningstiden er ti år ligesom for almindelige urnenedsættelser i familieurnegravsteder, og der er juridisk ikke noget i vejen for, at man ti år senere kunne begynde forfra med nedsættelser i anden omgang på samme

38.
Fællesgraven
Mariebjerg
Kirkegård.

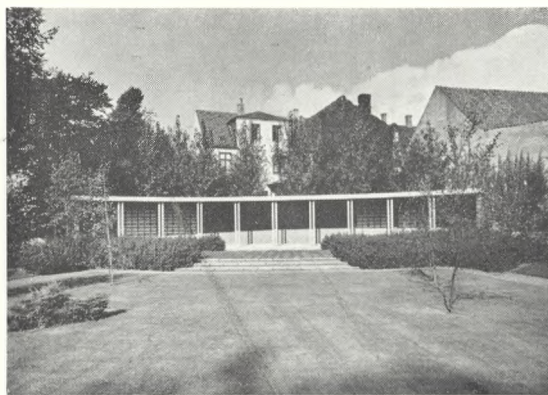
Foto:
Werner Lindner.

39.
De efterladte
lægger blomster,
hvor de tror
den afdøde nedsat.

Foto: J. Th.

40.
Fællesgrav
i Svendborg.

areal. Dette vil man dog så vidt muligt undgå.

På Søndermark kirkegård (Frederiksberg), hvor der nedsættes mellem 650 og 700 asker årligt i fællesgraven, nedsættes med ca. 3 ugers mellemrum det antal, man indtil da har samlet sammen. Nedsættelsen foregår fra morgenstunden, men der finder ingen afspærring sted, og skulle tilfældigt enkelte morgenbesøgende ønske at overvære det, vises de ikke bort. Ingen skal tro, at der sker noget hemmeligt eller mystisk. Græstørvne stikkes omhyggeligt op og lægges efter tilfyldningen omhyggeligt på plads igen, stampes og vandes og dækkes med nogle af de blomster, som der altid findes rigeligt af på pladsen; derefter kan ingen uvedkommende se, hvor der er gravet. Få dage efter nedsættelsen får de pårørende, som ønsker det, fra begravelsesvæsenet besked om, at nedsættelsen har fundet sted i fællesgraven, men altså ikke hvor i graven det er sket.

Gennem årene er det jo flere tusinde, der er kommet til at hvile i fællesgraven, men at de ikke alle er glemte, vidner det

41.
Fælleskistegrav
Københavns
Vestre Kirkegård.

væld af blomster om, som næsten konstant dækker hele græsfladen og om sommeren må fjernes to gange om ugen, dels for at græsset kan vokse og dels nogle gange for at man skal kunne slå det. Ved juletid er blomstersmykningen, ofte bestående af kostbare buketter, dekorationer og puder (kranse og potteplanter må ikke lægges eller stilles på graven, da de fylder for meget og ødelægger græsset) så overvældende, at det næsten ligger i to lag, og man kan slet ikke se græsset.

Fællesgraven med dens maksimum af udnyttelse og minimum af gangareal og beplantning og med dens store og stadigt stigende benyttelse sparer på kirkegårdens jordareal, koster ikke meget i vedligeholdelse og er derfor også besparende for samfundsøkonomien. Tænk, hvis alle disse asker skulle have været i almindelige urnegravsteder, som for flertallets vedkommende kun er delvis belagte, med dertil hørende hække, gangareal, affaldskasser m. m.?

Se iøvrigt om fællesgraven VK. 18 s. 33 og 94—96.

Billedhuggere under mulde

M. Møller-Petersen

Når talen er om billedhuggere, tænker Danskerne måske først og fremmest på vor navnkundige *Bertel Thorvaldsen* (c. 1768—1844), hvis mejselslag høres vidt om jorden, sådan som *H. C. Andersen* synger om sin samtidige. Men Danskerne har jo også mange andre billedhuggere, hvis navne vi kan nævne med stolthed og glæde. Når man hører, at der alene i København og på Frederiksberg findes ca. 350 friluftsskulpturer, får man et lille begreb om denne kunststarts store betydning for vort kulturliv. Vi glæder os over de fremragende kunstværker på vore museer, og når vore kirkegårde (og det gælder vel ikke mindst kirkegårde i Storkøbenhavn) er seværdigheder, for fremmede som for os selv, har den bildende kunst sin store andel heri. Her mere end noget andet sted bliver vi mindet om *Hippokrates'* ord: „*Vita brevis, ars longa!*“ At livet er kort, men kunsten lang. —

Tre af vore kendte billedhuggeres grave er ikke at finde på vore kirkegårde, nemlig Thorvaldsens, *Rudolph Tegners*